

Kopczyński, Michał

"Över gränser. Festskrift till Birgitta Odén", Lund 1987 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 79/4, 794

1988

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Do książki dołączono kilkadziesiąt niebanalnych ilustracji. Są to wizerunki miejscowych działaczy społecznych i kulturalnych, faksymilia ich rękopisów i druków, wizerunki Kalisza — w sporej części nie będące dotychczas w obiegu. Znalazło się też miejsce na indeks osób, kalendarium i zestaw 62 biogramów elity kaliskiej inteligencji. Niestety także w niejednym z tych życiorysów można by cokolwiek uzupełnić lub sprostować, np. w oparciu o akta personalne z zespołu Rządu Gubernialnego Kaliskiego.

A. S.

Över gränser. Festskrift till Birgitta Odén, Lund 1987, s. 507, XXXIII.

Przedstawiona książka jest zbiorem artykułów dedykowanych Birgittie Odén. Birgitta Odén, od 1965 r. profesor historii uniwersytetu w Lund, pierwsza kobieta profesor historii w Szwecji, znana jest poza granicami kraju przede wszystkim ze swych prac dotyczących skarbowości szwedzkiej w XVI wieku. Jej zainteresowania są jednak znacznie szersze. Należała bowiem do pionierów badań skandynawskich nad emigracją, zajmowała się historią historiografii, metodologią i dydaktyką historii.

Artykuły opublikowane w niniejszym tomie, napisane w większości przez jej uczniów, dotyczą bardzo różnych zagadnień i różnych epok historycznych. Cała książka odzwierciedla więc szerokie zainteresowania Birgitty Odén.

Zbiór otwiera wywiad z Birgittą Odén, w którym przedstawia ona rozwój swych zainteresowań badawczych i swe *credo* jako badaczki i humanistki.

Trzy artykuły poświęcone zostały dziejom emigracji. Sivert Langholm pisze o metodach badania emigracji z Norwegii do USA, Agnes Wirén o Szwedach emigrujących w XIX wieku do Danii i północnych Niemiec, a Lars Olsson o sezonowych robotnikach rolnych z ziem polskich pracujących na plantacjach buraków cukrowych w Skanii w początku XX wieku. Otoczeni niechęcią miejscowego społeczeństwa, nazywani „przekłętymi Galicjanami”, powszechnie uznawani byli za łamistrajków i przyczynę niskich płac na plantacjach. Z badań autora wynika, że pochodzili z zagrożonych proletaryzacją, wielodzietnych rodzin chłopskich, zarówno z Galicji jak i zaboru rosyjskiego. Przypisywana im rola łamistrajków nie znajduje potwierdzenia w faktach. Niższe płace autor tłumaczy dodatkowymi nakładami, do jakich zmuszani byli pracodawcy (wyżywienie, konieczność zatrudnienia odpowiednich nadzorców). Tak więc ogólny koszt zatrudnienia cudzoziemca był taki sam jak koszt zatrudnienia Szweda. Właściwą przyczyną sprowadzania siły roboczej z zagranicy był brak rąk do pracy w niektórych częściach Skanii związany z przemianami w strukturze rolnictwa tej krainy. Ponadto ciężka i mało płatna praca na plantacjach buraczanych nie była atrakcyjna dla ludności miejscowej. Warto w tym kontekście zwrócić uwagę na mechanizmy kształtujące „czarną legendę” otaczającą zwykle emigrantów, nie tylko polskich i nie tylko w Skanii.

Z pozostałych artykułów na uwagę zasługują prace Bernarda Erika Jense na o miejscu i znaczeniu historii historiografii w naukach historycznych, Airy Kemiläinen o pierwszym pokoleniu inteligencji fińskiej, Elisabeth Reuterwård o królewskiej propagandzie wojennej w czasie wojny z Rosją 1788—1792 i Evy Österberg o przestępczości w małych miastach szwedzkich w XV i XVI wieku na tle europejskim.

M. K.